

Büszkék vagyunk rá: ha vendégeink érkeznek bárhonnan a világból, megmutatjuk nekik a Parlament épületét. A Kossuth Lajos téren egymást követik a legkülönbözőbb nyelven beszélő turistacsoportok. Kattognak a fényképezőgépek, elragadtatott megjegyzések hangzanak el. **Steindl Imre** alkotása valóban páratlan a maga nemében.

S a Parlament nemcsak gyönyörű, hanem méreteiben is monumentális alkotás: 268 méter hosszú, 118 méter a legnagyobb szélessége, magassága a Duna felső rakpartjának járdájától számítva, a kupola tetejéig, 96 méter. A kupola tetején esténként három méter átmérőjű vörös, ötágú csillag ragyog. Az épület teljes alapterülete 17 745 négyzetméter. A kupolacsarnok átmérője 20,8 méter, magassága 27,2 méter. A patkó alakú országgyűlési tanácskozó terem hossza 25,6 méter, szélessége 23,45 méter, magassága 17 méter, 412 ülőhely várja benne a képviselőket. A sajtópályókban egyszerre 62 újságíró foglalhat helyet. Az első és a második emeleti páholyokban négy híján 400 vendég számára van hely. A kongresszusi terem, amely az egykori főrendiházi ülésterem volt, valamivel még nagyobb. Ott 566 küldöttnék és 460 vendégnek van helye.

A T. Ház 1902. október nyolcadika óta ülésezik ebben az épületben, amely azonban csak 1904-re készült el teljesen. Bizony, alaposan elhúzódt az építkezés: az első kapavágás (1885. október 12.) idején **Steindl Imre**, aki miután megnyerte az Országház tervezésére kiírt tervpályázatot, megbízást kapott az építkezés irányítására és még azt vállalta: 1894-ig 9 és fél millió forintért felépíti a magyar parlament új otthonát. A tízéves késedelem tetemes többletköltséggel is járt: végül is az előirányzott összeg csaknem négyszeresébe, 37 és fél millió „békebeli” forintba került a gótikus palota. Az országgyűlésnek azóta van

igazi, s végleges otthona Budapesten, a magyar fővárosban.

*Évszázadokig nem Pest volt az országgyűlési tanácskozások színhelye. Először a reformkorszakban, 1843. július 10-én Pozsonyban, a rendek ülésén vetődött fel az országgyűlés tanácskozásainak Pestre való áttétele. Pest egyik követe, **Koller Ferenc** sietett is mándjárt küldői nevében ígéretet tenni, hogy Pest „mindenről fog gondoskodni, hogy az országgyűlést méltóképpen elhelyezze.” Kossuth Lajos egyik elharcosa volt ennek a gondolatnak, **Klauzál Gábor** indítványára Pozsonyban „közegyezzél országos választmány rendeltetett, mely még az országgyűlés folytatában azonnal érintkezésbe tegye magát Pest városával, ha szükség a helyszínére is menjen ki, mint 1832-ben az álló híd tárgyában. A pesti polgárság át fogja látni, hogy a város emelésére nagyobb hatással semmi sem leend, mintha az országgyűlés kebelében fog tartatni; reményleni lehet, hogy az ügyet lelkesedéssel fogadja és alkalmas helyről gondoskodik. Hely léven, az ige testté fog válni; mert amíg hely nincs, addig terveket sem lehet készíteni.”*

A Pestre utazó bizottság az Országházat az 1838-as, pusztító pesti árvíz után a Dunaparton, a mai Tudományos Akadémia helyén kívánta felépíteni. Mire azonban, 1844. június 23-án a Kossuth szerkesztette *Pesti Hírlapban* napvilágot látott a „Pesten építendő Országház es' e' körüli sétatiget (parque) tervének készítésére vonatkozó Csöd-hirdetés”, ez az épület színhelyeül az úgynevezett Új Vásár piacot (Neuer Markt-platz), vagyis a mai Engels teret jelölte meg. Összesen 42 pályamű érkezett be, eredményt azonban soha nem hirdettek. A rendek 1847-ben ismét Pozsonyban láttak munkához. Az országgyűlés itt hozta meg történelmi jelentőségű törvényeit, többek között az 1848. évi V. törvényekkel, s ettől kezdve a Pesten (és nem Pozsonyban vagy Budán!) háromévenként tartandó nemzetgyűlés képviselőit nem egyedül a nemesek, hanem azok az országlakosok is választják, akik a választójoghoz törvényileg kívánt vagyonnal rendelkeznek.

Az első magyar népképviselői nemzetgyűlés a fentebb idézett törvénycikk alapján 1848 nyarán Pesten ült össze. A régi Vigadó épületében gyűltek egybe a képviselők, majd néhány ülésüknek az egyetemi templom adott otthont. Amikor a császári seregek szorongatására a képviselőknek menekülniük kellett, s Debrecenben tartották meg 1849-ben azt a híres nemzetgyűlést, amelyen kimondták a Habsburg-ház detronizálását, trónfosztását. A Bach-korszak esztendeiben **Ferenc József** nem hívta össze a nemzetgyűlést, vagyis fel sem vetődhetett a színhely kérdése, 1860 októberében azonban a nemzetközi helyzet változása miatt arra kényszerült, hogy közeledést keressen a magyar uralkodóosztályokhoz, s egyéb intézkedések mellett összehívta az országgyűlést. Az „októberi diploma” úgy intézkedett, hogy a képviselők 1861. április 2-án Budán gyűljenek össze.

1861. január 26-án Pest sz. kir. város közgyűlésén **Rotenbiller Lipót** főpolgármester indítványában felhívja a

közgyűlés figyelmét a közelgő országgyűlésre, és egyúttal bizottság kinevezését javasolja, amelynek feladata lenne országgyűlési termeknek alkalmas helyiségeket megtekinteni, a szükséges építkezési vagy átalakítási költségekkel kapcsolatos terveket elkészíttetni. Ezen a közgyűlésen felterjesztéssel fordulnak a Helytartótanácsához, hogy az 1848. IV. tc. alapján az országgyűléseket ne Budán, hanem Pesten tartásuk meg, ahogy azt a törvény kötelezően előírja.

Pest város közgyűlése hatalmas energiával lát hozzá, hogy rendkívül rövid idő alatt otthont adjon az országgyűlésnek, s 1861. február 1-én a felsőház ülésének színhelyeül a Nemzeti Múzeum nagytermét, míg a képviselőház számára a Nemzeti Lovarda átalakított épületét javasolja. A császár azonban ragaszkodott ahhoz, hogy az országgyűlés Budán üljön össze. Országos felháborodás támadt, s a tiltakozások alapján végülis **Ferenc József** kompromisszumos megoldást fogadott el: az országgyűlést a budai királyi palotában nyitották meg 1861. április 6-án, de még aznap délután a képviselők testülete a Nemzeti Múzeum nagytermében tartotta első ülését. A második ülésen már egy ideiglenes képviselőház építéséről tárgyaltak. A tárgyalások még nem vezettek eredményre, amikor a király — válaszul arra a feliratra, amelyben az országgyűlés kérte az uralkodót az 1848-as törvények visszaállítására — 1861. augusztusában feloszlatta az összesen öt hónapig működő országgyűlést. Legközelebb — amikor ismét bajba került Ausztria, — **Ferenc József** 1865-ben kényszerült a magyar országgyűlés összehívására.

Máris megkezdődtek az ideiglenes képviselőház felépítésének előkészületei. *Ybl Miklós 21 nap alatt elkészítette a terveket, hozzáláttak a Főherceg Sándor utcában (mai Bródy Sándor utca) álló szerkesztőpótlakantya lebontásához, s aztán száz nap alatt felépítették az 50 ezer légtömegű épületet. Itt tanácskozott aztán a képviselőház, s itt fogadta el az 1880. évi XVIII. tc-t, amely kimondja, hogy „az országgyűlés mindkét házat befogadó állandó országházának a főváros ötödik kerületében lévő Tömő téren építése elrendeltetik” és az 1884. évi XIX. tc-t az „Állandó Országház építési tervének jóváhagyásáról és az építés végrehajtásáról.” Vad viták dúltak mindkét törvényjavaslat körül, mint ahogy az elkészült Parlament sem tetszett mindenkinek. Főként az ellenzék igyekezett hibákat találni. A legtalálhatóbb mégis egy keserű iróniájú kormányparti képviselő, **Barcsay Domonkos** jellemezte a helyzetet, aki az új épületről így foglalta össze a véleményét:*

— Van ebben nagyterem, kisterem, ülésterem, kupolaterem... Van tornác, terasz, torony... Van keskeny grádics, széles grádics, szűk folyosó, tág folyosó... Van ablak, ajtó annyi, mint ementáli sajtban a lyuk... Van itt minden a világon, ami a parlamentben kell. De hol a parlament?!

Pintér István

Következik: AZ ORSZÁGHÁZI CSATA.